

Voorjaarsnota 2025

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
1. RESULTAAT BIJSTELLINGEN VOORJAARSNOTA 2025	4
2. MONITOR OMBUIGINGEN 2025	5
3. BIJSTELLINGEN RAMINGEN 2025	7
Algemeen	7
0.0 - Bestuur en ondersteuning	7
1.0 - Veiligheid	9
2.0 - Verkeer, vervoer en waterstaat	10
3.0 - Economie	10
4.0 - Onderwijs.....	10
5.0 - Sport, cultuur en recreatie.....	11
6.0 - Sociaal Domein	12
7.0 - Volksgezondheid en milieu	15
8.0 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing.....	15
Samenvattend overzicht Bijstellingen ramingen 2025	17
4. PERSPECTIEF 2025	18

INLEIDING

De Voorjaarsnota 2025 bevat onderwerpen waarvan de financiële gevolgen zeker en duidelijk zijn. De wijzigingen ten opzichte van de primaire begroting 2025–2028 worden verwerkt als begrotingswijzigingen. Daarnaast zijn er onderwerpen als ‘Ontwikkeling’ opgenomen, waarover later dit jaar besluitvorming plaatsvindt. Deze kunnen leiden tot bijstellingen in de Najaarsnota 2025. Door deze onderwerpen nu al te benoemen, ontstaat een vollediger beeld van de financiële positie in 2025. Ontwikkelingen met financiële impact vanaf 2026 worden meegenomen in de Kadernota 2026. De Voorjaarsnota 2025 wordt gelijktijdig aangeboden met de Kadernota 2026 en de Jaarrekening 2024. Samen met de Raadsinformatie over de meicirculaire 2025 van het Rijk biedt dit de raad een integraal overzicht van relevante financiële ontwikkelingen.

Financiële positie vraagt om terughoudendheid

De financiële situatie van de gemeente is zorgelijk. Daarom is bij het opstellen van deze Voorjaarsnota een strikt afwegingskader gehanteerd, gebaseerd op het principe: ‘Nee, tenzij...’. Dit houdt in: geen verhoging van lasten of investeringskredieten en geen verlaging van baten.

Uitzonderingen zijn alleen toegestaan als wordt voldaan aan de volgende drie criteria:

1. Onvoorzien – Is de uitgave het gevolg van een onverwachte gebeurtenis?
2. Onafwendbaar – Is de uitgave onvermijdelijk, bijvoorbeeld door wetgeving?
3. Onuitstelbaar – Moet de uitgave direct plaatsvinden?

Ondanks deze kritische benadering is de huidige prognose van het rekeningresultaat negatief. Deze bestuursrapportage biedt eerst een totaalbeeld van de verwachte financiële positie van de gemeente Hattem. Vervolgens worden de voortgang van de ombuigingen 2025 en de bijstellingen per programma toegelicht. Afsluitend volgt een duiding van de onderliggende ontwikkelingen en de maatregelen die worden voorgesteld of onderzocht om het negatieve resultaat te verbeteren.

1. RESULTAAT BIJSTELLINGEN VOORJAARSNOTA 2025

Het geprognosticeerde begrotingsresultaat voor 2025 is als volgt opgebouwd:

1. **Begrotingssaldo 2025:** als uitgangspunt geldt het begrotingssaldo uit de vastgestelde begroting 2025–2028;
2. **Realisatie ombuigingen:** in de begroting is reeds een ombuigingspakket van € 1,2 miljoen opgenomen. Op basis van de monitor ombuigingen 2025 is een inschatting gemaakt van de verwachte realisatie.
3. **Bijstellingen Voorjaarsnota:** tot slot zijn de financiële bijstellingen uit de Voorjaarsnota 2025 verwerkt.

Deze drie elementen leiden gezamenlijk tot het volgende overzicht van het verwachte begrotingsresultaat voor 2025:

Begrotingssaldo 2025 na VJN		2025
1	Begrotingssaldo 2025-2029 Primaire Begroting	14.000
2	Ombuigingen en Wensen - verwachting realisatie	-163.800
3	Bijstellingen Voorjaarsnota 2025	-626.000
Begrotingssaldo 2025 na VJN		-775.800

Inschatting uitkomsten meicirculaire 2025 RIJK

De uitkomsten van de meicirculaire 2025 van het gemeentefonds zijn nog niet verwerkt in deze Voorjaarsnota. Conform eerdere jaren wordt de raad hierover separaat geïnformeerd via een Raadsinformatiebrief. De financiële verwerking van de meicirculaire zal plaatsvinden bij het opstellen van de Najaarsnota 2025. Gezien de verwachte substantiële impact is het echter van belang om het financiële perspectief alvast te schetsen. Op basis van de huidige inzichten is de volgende inschatting gemaakt:

Aanname bijdrage VJN - RIJK		2025
4	VJN Rijk Jeugd Compensatie Jeugd / Hervormingsagenda	262.300
4	Mei circ 2025 - Inschatting Pauw	146.000
Totaal verwachte bijdrage VJN - RIJK		408.300

Verwachte besluitvorming in 2025

Naast de reeds verwerkte onderwerpen zijn er ook thema's als 'Ontwikkeling' opgenomen, waarover de raad later dit jaar nog besluit. Deze kunnen mogelijk leiden tot bijstellingen in de Najaarsnota 2025. In dit overzicht is alvast een inschatting opgenomen van de mogelijke financiële gevolgen van deze onderwerpen.

Onderwerpen - besluitvorming 2025		2025
5	Omgevingswet	-100.000
5	Omgevingsplan	-200.000
5	Afkoop Onderhoud kleedkamers Vv Hattem	-32.500
Totaal besluitvorming - 2025		-332.500

2. MONITOR OMBUIGINGEN 2025

Samen met de begroting 2025-2028 is een bundel van 27 ombuigingsmaatregelen vastgesteld. Hier wordt de stand van zaken geschetst met betrekking tot de realisatie van de ombuigingen voor het jaar 2025. Uit de monitor blijkt dat de meeste ombuigingen (14) gerealiseerd zijn of op schema liggen om dit jaar te effectueren. Dit betreft grofweg 1 miljoen van de 1,2 miljoen over 2025. Van een aantal (6) ombuigingsmaatregelen is de verwachting dat we niet het volledige verwachte resultaat gaan halen. Van één ombuigingsmaatregel is op dit moment de verwachting dat we het verwachte resultaat niet zullen gaan realiseren. Van een aantal ombuigingsmaatregelen is op dit moment nog onzeker óf en in welke mate we het verwachte resultaat gaan realiseren. Onderstaand volgt eerst een cijfermatig overzicht, daarna een toelichting per maatregel.

Totaal overzicht Ombuigingen 2025

Ombuigingen 2025	
Totaal ombuigingspakket 2025	1.216.200
Afwijking realisatie 2025 (VJN)	-163.800
Verwachte realisatie Ombuigingen	1.052.355

Afwijkingen Realisatie (gespecificeerd)

HTV	TV	Onderwerp	2025	Nr. Ombuiging
0	0.4	Intergemeentelijke samenwerking	-10.000	O 70
2	2.1	Uitzetten aanstraalverlichting gevels binnenstad	-1.500	O 126
5	5.1	Herijking sportparticipatie	-3.100	O 80
6	6712	Begeleiding Wmo – beter gebruik normenkader	-125.000	O 83
6	6811	Anders beleggen van bemoeizorg en WvGGZ	-6.000	O 81
6	6.60	PlusOV	-18.200	O 94
Totaal		Ombuigingen en Wensen - Afwijkingen realisatie 2025	-163.800	

Intergemeentelijke samenwerking

Door gezamenlijke aanbestedingen van kernapplicaties kunnen de licentiekosten worden verlaagd met € 10.000 (N). De taakstelling wordt vanaf 2026 ruimschoots ingelopen. Voor 2025 is sprake van een licht tekort. Voor de zomer van dit jaar zal een besluit worden genomen over verdere samenwerking m.b.t. ICT voor de H2ONE gemeenten. Deze operatie is niet op korte termijn te realiseren, maar biedt perspectief op mogelijke kwalitatieve en kwantitatieve voordelen.

Uitzetten aanstraalverlichting gevels binnenstad

De aanstraalverlichting is in het voorjaar uitgezet en daarmee is de ombuiging gerealiseerd. De kosten voor de eerste maanden van 2025 ad € 1.500 staan in de tabel opgenomen.

Herijking Sportparticipatie

Voor 2025 is deze subsidie van nog uitgekeerd aan stichting Exploitatie Kulturhus de Marke en wordt de ombuiging 2025 voor € 3.100 (N) niet gerealiseerd. Voor 2026 is deze subsidie uit de Subsidieregeling 2026 verwijderd en daarmee wordt het ombuigvoorstel vanaf 2026 geëffectueerd.

Begeleiding Wmo – beter gebruik normenkader

Voor de inkoop van de producten begeleiding en dagbesteding werken we samen in de zorgregio MIJ/OV. Het onderzoek loopt of we ook in het gebruik van het normenkader regionaal kunnen

samenwerken. Hierdoor kunnen mogelijk de implementatiekosten gedeeld worden. In 2025 loopt 19% van de indicaties af. Hierdoor wordt € 125.000 (N) van de ombuiging in 2025 niet gerealiseerd. Streven is om uiterlijk na de zomervakantie de consultants te trainen en de implementatie afgerond te hebben. Daarna kan een effect zichtbaar worden in de omvang van de indicaties. Dit effect loopt op in 2026. Het totale besparingspotentieel is berekend op de hele groep mensen die nu begeleiding krijgt. Deze krijgen alleen niet allemaal tegelijk een nieuwe indicatie waardoor de besparing niet direct na trainen zichtbaar is.

In 2026 loopt 35% van de indicaties af. Totaal met de groep die in 2025 al is gezien is dit 54%. Een bijstelling van € 75.000 voor 2026 is realistisch.

Anders beleggen van Bemoeizorg en Wet verplichte GGZ (WvGGZ)

Het contract met GGD IJsselland loopt tot eind 2025. Daarom in 2025 geen mogelijkheid tot aanpassing. In 2025 wordt de ombuiging voor € 6.000 (N) niet gerealiseerd. Deze ombuiging wordt vanaf 2026 geëffectueerd.

PlusOV

Op basis van de Begroting 2026-2029 van PlusOV is duidelijk geworden dat de ombuiging in 2025 voor een gering bedrag van € 18.200 (N) niet zal worden gerealiseerd. In de jaren 2026 en verder is de deelnemersbijdrage van de gemeente Hattem veel lager dan de begrote bijdrage na aftrek van de ombuigingen. Hierdoor wordt de ingeboekte taakstelling ruimschoots gehaald. In 2026 een bedrag van € 63.000 (V), aflopend naar € 6.000 (V) in 2029.

Verwachte ontwikkeling 2025

Kostendekkendheid begraafplaats

Voor 2025 is een kostendekkendheid van 70% vastgesteld. Er wordt actief gestuurd op het verlagen van de kosten en de baten zijn op dit moment in lijn met de verwachting. Desondanks blijkt, mede door de hoge toerekening van overheadkosten, dat de beoogde kostendekkingsgraad van 70% naar verwachting niet gehaald zal worden. De raad ontvangt nadere informatie en een toelichting.

3. BIJSTELLINGEN RAMINGEN 2025

ALGEMEEN

In overeenstemming met de richtlijnen opgenomen in de 'Routeplanner' Planning en Control cyclus 2025, wordt bij financiële bijstellingen gerapporteerd over (verwachte) afwijkingen (over- en onderschrijdingen) op de oorspronkelijke ramingen van de budgetten groter dan 10% met een minimum van € 10.000. Bijstellingen op de budgetten lager dan dit bedrag zijn bij het onderdeel 'relevante financiële ontwikkelingen' per saldo opgenomen onder de omschrijving: *'totaal budgetaanpassingen < € 10.000'*. Omwille van de inzichtelijkheid en de herkenbaarheid wordt in deze voorjaarsnota bij een aantal onderwerpen van deze richtlijn afgeweken.

0.0 - BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
0	0.1	Samenwerkingen	-72.800
0	0.1	Kop van de Veluwe	-1.600
0	0.10	MO/BW Inloop GGZ bij Zoethout en afrekening MO/BW 2024	-142.600
0	0.10	Incidentele bouwleges Omgevingswet 2025	-271.000
0	0.4	Machines buitendienst	-39.200
0		Personeel - CAO gemeenten	14.600
0	0.5	Alliander dividend	19.000
0	0.7	September circulaire 2024	155.100
0	0.7	December circulaire 2024	52.200
0	0.8	Stelpost Lasten	66.000
Totaal 0			-220.400

Samenwerkingen

De bijdragen voor de contributies regionale en nationale bestuurlijke samenwerking van de VNG, GGU en van VNG Gelderland zijn de afgelopen jaren niet geïndexeerd. Om deze reden dient de begroting bijgesteld te worden. De gemeentelijke bijdrage aan de Regio Zwolle wordt vastgesteld in de Meerjarige Agenda van de regio. Dit is echter niet verwerkt in de begroting. Per saldo is er vanaf 2025 sprake van hogere lasten van € 67.800, met jaarlijks wisselende bedragen. Jaarlijks hebben wij voor Noord Veluwe Bereikbaar (NVB) kosten voor een regiocoördinator conform de samenwerkingsovereenkomst. De kosten voor een regiocoördinator zijn niet opgenomen in onze begroting, dit zorgt voor structureel hogere lasten van € 5.000. In het totaal stellen we de begroting 2025 met € 72.800 (N) bij.

Kop van de Veluwe

In de begroting is een bedrag van € 57.000 opgenomen voor de gemeentelijke bijdrage aan de Kop van de Veluwe. Dit wordt gebruikt voor de uitvoering van de samenwerkingsagenda. De structurele Hattense gemeentelijke bijdrage is met € 19.400 (V) naar beneden bijgesteld tot € 37.600. Dit komt omdat de gemeente Nunspeet het besluit over deelname aan de Kop van de Veluwe heeft herzien en daardoor ook naar rato bijdraagt aan de samenwerking. In de begroting van de Kop van de Veluwe is de uitvoering van de gebiedsopgaven niet meegenomen. De oriëntatiefase wordt in het

tweede kwartaal van dit jaar afgerond. Tijdens de preverkenning wordt verwacht dat gemeenten die direct betrokken zijn bij een gebiedsopgave de kosten hiervoor dragen. Voor Hattem geldt een directe betrokkenheid bij de gebiedsopgave Kop van de Kop. Het is van groot belang dit gezamenlijk in de regio op te pakken. In 2025 verwachten we voor Hattem € 21.000 (N) aan incidentele kosten. Deze bijdrage wordt gebruikt voor bekostiging van projectleiding en deelonderzoeken voor de gebiedsopgave. Per saldo zorgt dit voor een nadeel van € 1.600 in 2025 en een voordeel vanaf 2026.

Maatschappelijke Opvang / Beschermd Wonen (MO/BW) - Inloop GGZ bij Zoethout en afrekening MO/BW 2024

Evenals voorgaande jaren wordt de inloop GGZ / LVB bij Zoethout in 2025 voortgezet. De lasten worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein vanuit het deel MO/BW (€ 34.400). De gemeente Apeldoorn ontvangt als centrumgemeente het regiobudget voor MO/BW.

Het overschot uit het boekjaar 2024 wordt uitgekeerd aan de gemeente Hattem (€ 177.000). Deze uitkering wordt net als voorgaande jaren toegevoegd aan de reserve Decentralisaties sociaal domein - het deel MO/BW. Per saldo levert dit een toevoeging op aan de reserve op van € 142.600 (N).

Incidentele bouwleges 2025

Bij de vaststelling van de begroting is besloten om de incidentele bouwleges in 2025 en 2026 toe te voegen aan de Algemene Reserve. In 2025 is de toevoeging € 271.000 (N).

Machines buitendienst

De jaarlijkse kosten voor onze voertuigen zijn de afgelopen jaren niet geactualiseerd. Het actualiseren van deze lasten zorgt voor een structurele bijstelling van de exploitatiekosten (€ 30.500), belastingen (€ 2.000) en verzekeringen (€ 6.700). Per saldo zorgt dit voor een structureel nadeel van € 39.200 (N).

Personeel – CAO gemeenten

Werkgevers en vakbonden hebben een onderhandelaarsakkoord bereikt over de nieuwe cao's voor de gemeentelijke sector. De looptijd is 2 jaar (tot 1 april 2027) met een loonafpraak van in het totaal 6,7% en € 35 nominaal. Dit betekent loonstijgingen van ongeveer 7% tot 8,5% in de lagere loonschalen. Naast de afspraken over loon, is een minimum uursalaris afgesproken van € 16 per 1 januari 2026, verbeteringen van de toelagen, studieschuld kan via het IKB worden afgelost, RVU en het uitfaseren van een aantal aanvullende sociale zekerheidsregelingen. Daarnaast gaan partijen diverse onderzoeken uitvoeren om de cao actueel te houden. De afspraken gaan op verschillende momenten in om de kosten te spreiden waarbij ook rekening wordt gehouden met de uitvoerbaarheid.

Voor de jaren 2028 en 2029 is in de financiële ontwikkeling rekening gehouden met een loonstijging van jaarlijks 2%. Dit is een wijziging ten opzichte van de lijn dat de lonen vanaf de einddatum van de CAO tegen constante prijzen worden geraamd.

Omdat in de begroting 2025 rekening is gehouden met een loonstijging van 3% per 1 januari 2025 betekent de nieuwe CAO een bijstelling van de personeelsbegroting met € 15.000 (N).

Alliander Dividend

Het nieuwe dividendbeleid van Alliander leidt tot hogere verwachte dividendbaten van € 19.000 (V).

Stelpost Lasten

De begroting van de gemeente Hattem is samengesteld met budgetten die zijn geraamd op constante prijzen. Dat betekent dat in beginsel de raming van het budget uit het basisjaar 2026 één op één wordt doorgetrokken naar de meerjarenramingen. Loon en prijsstijgingen worden opgevangen door als lastenbudget een stelpost op te nemen die is gebaseerd op de in de algemene uitkering ontvangen compensatie voor loonkosten- en prijsstijgingen. De compensatie is gebaseerd op de prijsontwikkeling BBP (Bruto binnenlands product). Hiermee wordt de begroting vertaald naar lopende prijzen.

De laatste jaren zien we steeds vaker dat we onze budgetten reëler begroten en we indexeringen toepassen op onze lastenbudgetten. Voorbeelden zijn onder andere de bijdragen aan verbonden partijen en verstrekte subsidies. Ook de lasten van Wmo- en Jeugdzorg worden reëel begroot door jaarlijks prognoses te maken die zijn gebaseerd op de afspraken over de indexering van de zorgtarieven en de verwachte ontwikkelingen in de zorgvraag. En ook worden zoals hierboven toegelicht, vanaf de begroting 2026 de lonen en salarissen geraamd inclusief de loon- en prijsstijgingen voor de gehele periode 2026 tot en met 2029. Door het realistisch begroten indexatie - van budgetten op lopende prijzen (dus met indexatie) kan de stelpost voor de loon- en prijsstijgingen komen te vervallen.

September circulaire 2024 Gemeentefonds

Bij het opstellen van de primaire begroting 2025 is een voorlopige berekening gemaakt van de uitkomst van de september circulaire. De nog niet geraamde uitkering bedraagt € 155.110 (V). Een deel van dit bedrag betreft taakmutaties waarvoor in het totaal de lastenbudgetten van de betreffende taakvelden met € 74.400 worden verhoogd.

December circulaire 2024 Gemeentefonds

De uitkomst van de decembercirculaire is vanwege de verschijningsdatum niet verwerkt in de primaire begroting 2025 die op 11 november 2024 door de Raad is vastgesteld. De extra uitkering in 2025 is € 52.200 (V).

1.0 - VEILIGHEID

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
1	1.2	MOOR-meldingen	-72.000
Totaal 1			-72.000

Melding Onderhoud Openbare Ruimte (MOOR- meldingen)

In de begroting 2024 was er € 32.000 (structureel) aan baten opgenomen met de omschrijving 'Opbrengsten voor leges en werken vanuit R&B'. In de voorjaarsnota 2024 is er een extra structureel bedrag opgevoerd van € 140.000 (Omschrijving: Kabels en leidingen in openbare grond). Hierdoor kwamen de totale baten op € 172.000 (structureel). Dit extra bedrag van € 140.000 is structureel opgevoerd, maar betrof een eenmalige verhoging door het wegwerken van achterstanden in 2024. Doordat het proces van melding en vergunningaanvragen afgelopen jaar beter is ingeregeld dan voorheen, begroten wij de totale baten voortaan structureel op € 100.000. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 72.000 (N).

2.0 - VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
2	2.1	Openbare verlichting	16.000
Totaal 2			16.000

Openbare verlichting

Het installeren van energiezuinige LED-armaturen zal leiden tot een daling van de energiekosten. De verwachting is dat dit structureel zal resulteren tot lagere lasten van € 16.000 (V) bij gelijkblijvende energietarieven.

3.0 - ECONOMIE

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
3			0
Totaal 3			0

Geen mutaties

4.0 - ONDERWIJS

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
4	4.3	SPUK Sport 2024	43.000
4	4.3	Gymnastiek accommodaties	-5.600
4	4.3	WEB 2025 - bijstelling baten en lasten	0
Totaal 4			37.400

SPUK Sport 2023 en Gymnastiekaccommodaties

De vaststelling van de SPUK Sport 2023 levert een aanvullende verlening van € 43.000 (V) op. MFC de Marke voert voor de gemeente de planning van de gemeentelijke gymzalen uit. Door een stijging in gebruik vanaf 2025 stijgen de planningskosten met € 5.600 (N).

Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)

De arbeidsregio Zwolle verdeelt de middelen vanuit de Wet Educatie en Beroepsonderwijs onder de deelnemende gemeenten. Op basis van de gehanteerde verdeelsleutel heeft de gemeente Hattem voor 2025 een bedrag van € 50.000 ontvangen. De middelen kunnen naar lokaal inzicht worden besteed aan formeel en non formeel aanbod. De besteding van deze middelen dient achteraf verantwoord te worden aan de regio Zwolle. Als gevolg hiervan worden zowel de baten (V) als de lasten (N) met € 10.000 verhoogd.

5.0 - SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Stand van zaken investeringen

Optimaliseren van beheer en onderhoud voetbalvelden

Na de renovatie van de voetbalvelden worden er robotmaaiers ingezet voor het maaien en vegen van de velden. In 2025 wordt een Investeringskrediet gevraagd van € 26.000 voor de aanschaf van 3 robotmaaiers voor de natuurgrasvelden van vv Hattem en sv Hatto Heim. Dekking van de kapitaallasten vanaf 2026 ad € 5.000 komt uit verlaging van het budget Normaal Onderhoud Groenvoorziening. Deze 'uitruil van lasten' is derhalve budgetneutraal. De inzet van robotmaaiers komt de kwaliteit van de velden goede en zorgt vanaf 2026 voor lagere onderhoudslasten.

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
5	5.1	Sportinnovator Fitness loont - bijstelling baten en lasten	0,0
5	5.1	SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden 2023	28,4
5	5.2	Robotmaaiers	0,0
5	5.6	Bibliotheek	-50,0
Totaal 5			-21,6

Sportinnovator Fitness loont

De aanvraag voor deelname aan het *programma Fitness loont* is door Innovator gehonoreerd. Er is in 2025 eenmalig een bedrag van € 15.125 beschikbaar gesteld. Als gevolg hiervan worden zowel het baten (V) als lasten (N) met dit bedrag verhoogd.

SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden 2023

De SPUK Meerkosten energie openbare zwembaden (MEOZ) is door het Rijk vastgesteld op € 65.000. Hiervan is € 36.500 uitbetaald aan het zwembad voor de compensatie van de stijgende energieprijzen. De vaststelling levert per saldo een voordeel op van € 28.400 (V).

Bibliotheek

In 2025 en 2026 ontvangt de gemeente Hattem vanuit de septembercirculaire 2024 Gemeentefonds jaarlijks € 100.000 aan extra middelen ter voorbereiding op de herziening van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen in 2026. Deze middelen zijn bedoeld om te voldoen aan de nieuwe zorgplicht en worden ingezet voor het versterken van de lokale bibliotheekvoorziening. De Bibliotheek Noord-Veluwe stelt hiervoor een inhoudelijk plan op. Naar verwachting kan in de tweede helft van 2025 met de uitvoering worden gestart en daarom wordt € 50.000 (N) budget beschikbaar gesteld. Ten opzichte van de ontvangen middelen van € 100.000 levert dit per saldo een voordeel van € 50.000 op (zie programma 0).

Verwachte besluitvorming 2025

Afkoop Onderhoud kleedkamers vv Hattem

De afkoopsom voor het onderhouden van de kleedkamers van vv Hattem over een periode van 10 jaar zou € 40.000 bedragen. Dit bedrag is netto contant gemaakt tegen een rentepercentage van 3%. Gezien de financiële situatie van de gemeente Hattem is samen met de vereniging gezocht naar een manier waarop het onderhoud uitgevoerd kan worden tegen een lagere afkoopsom. Vv Hattem heeft aangegeven het geplande onderhoud uit te kunnen voeren tegen een bedrag van € 32.500. De raad wordt hierover voor de zomer nog een voorstel voorgelegd. Mocht de raad positief besluiten dan wordt dit verwerkt in de Najaarsnota.

6.0 - SOCIAAL DOMEIN

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
6	6.711	PGB Wmo HH	15.000
6	6.791	PGB Wmo BG	65.000
6	6.792	PGB Jeugd	10.000
6	6.751	Jeugdzorg ZIN - lasten	-500.000
6	6.811	MO/BW Compensatie uitvoeringskosten	50.000
6	6.2	MO/BW Inloop GGZ bij Zoethout en afrekening MO/BW 2024	142.600
6	6.1	SWH Jongerenwerk	-20.000
6	6.1	Algemeen & School Maatschappelijk Werk (AMW & SMW)	-5.500
6	6.2	Mee Clientondersteuning	-4.000
6	6.2	Eerstelijnsloket Wmo - Uitvoeringskosten	-13.500
6	6.3	Kosten UA Oldebroek	-35.300
6	6.3	Inkomenstoeslag	-5.000
6	6.3	Bijzondere bijstand en Activiteiten bijdrage	-55.000
6	6.3	Sociaal Medische Indicaties (SMI)	-2.900
6	6.3	Baten BUIG - eigen risico en voorlopige BUIG 2025	-209.000
6	6.3	Activiteitenbijdrage	-20.000
6	6.4	Sociale Werkvoorziening - WSW lasten	30.000
Totaal 6			-557.500

Wmo – Persoonsgebonden Budget (PGB)

Op basis van een analyse van de budgetten die we uit hebben staan bij de SVB voor de persoonsgebonden budgetten (pgb's), kan het budget voor de pgb's omlaag. In de voorjaarsnota is voor begeleiding (BG) het budget verminderd van € 125.000 naar € 60.000. Voor hulp bij het huishouden (HH) is deze verminderd van € 30.000 naar € 15.000. Het totale budget daalt hiermee met € 80.000 (V). Dit betreft een structurele wijziging voor de komende jaren.

Jeugdzorg Zorg in Natura (ZIN) – PGB

Op basis van de realisatie van de uitgaven voor jeugdhulp in 2024 verwachten we dat de begrote 2,2 miljoen niet toereikend is voor de uitgaven voor jeugdhulp in 2025. Op basis van de ontwikkelingen (onder andere stijgende tarieven en toename in aanvragen) verwachten we in 2025 €500.000 meer nodig te hebben aan budget. We verwachten dat deze middelen deels gecompenseerd worden via de voorjaarsnota van het Rijk, waarin extra middelen voor gemeenten beschikbaar komen voor de uitgaven aan jeugdhulp. Het exacte bedrag hiervan is nog niet bekend. De compensatie van het Rijk is niet voldoende om de uitgaven voor jeugdhulp te dekken.

Voor de PGB's is geconcludeerd dat dit budget kan worden afgeraamd met € 10.000 (V).

Maatschappelijke Opvang / Beschermd Wonen (MO/BW) - Inloop GGZ bij Zoethout, afrekening MO/BW 2024 – aanvullende compensatie uitvoeringskosten

De kosten voor de inloop GGZ bij Zoethout bedragen in 2025 € 34.400 (N). Ook is € 177.000 (V) als afrekening over 2024 ontvangen vanuit centrumgemeente Apeldoorn. Per saldo wordt er een bedrag aan de reserve toegevoegd van € 142.600, zie hoofdstaakveld 0 Bestuur en Ondersteuning.

Doordat er vanuit de gemeente Hattem werkzaamheden uitgevoerd worden in het kader van MO/BW, die vanuit de centrumgemeente financieel gecompenseerd worden, ontvangen we in 2025 een aanvullende compensatie van € 50.000 (V).

SWH Jongerenwerk

Sinds 2021 is er aanvullende (incidentele subsidie verstrekt aan SWH, voor de uitbreiding van het jongerenwerk, met 12 uur. Deze subsidie is met ingang van 2025 structureel. In de ombuigingen is besloten dit bedrag af te bouwen. Voor 2025 betekent dit dat het volledige bedrag van € 20.000 (N) nog toegekend wordt aan SWH.

Algemeen & School Maatschappelijk Werk (AMW & SMW)

De subsidieplafonds van een aantal partijen, waaronder Verián, zijn opgehoogd in 2024 om het verschil tussen onze toekenning en de realisatie/aanvraag te overbruggen, dat is ontstaan doordat over de jaren afwijkende indexaties zijn gehanteerd. Deze ophoging is eenmalig verwerkt, maar niet structureel in de begroting opgenomen. Het gaat om een bedrag van € 5.500 (N) waarmee we het budget verhogen voor de subsidie aan Verián voor de uitvoering van het Algemeen en Schoolmaatschappelijk werk.

Mee-cliëntondersteuning

Om de dienstverlening door Mee van de cliëntondersteuning te waarborgen, is een structurele bijstelling van het budget met € 4.000 (N) per jaar noodzakelijk.

Eerstelijnsloket Wmo – Uitvoeringskosten

Voor de uitvoeringskosten sociaal domein (eerstelijnsloket Wmo) is er sprake van een ontoereikend budget. Dit betreft onder meer de kosten voor het Regioteam. Dit budget is sinds 2021 niet meer geïndexeerd maar de kosten zijn wel gestegen in de afgelopen jaren. Dit betreft een structurele verhoging van € 13.500 (N) vanaf 2025.

Kosten Uitkeringsadministratie Oldebroek (UA)

Ondanks de toename van de verwerkingenkosten door de UA vanwege hogere aantallen cliënten Werk & Inkomen (participatiewet), Wmo (begeleiding, huishoudelijke hulp en overige Wmo-onderdelen) en Jeugd (zorg-in-natura), zijn de lastenbudgetten van de uitvoeringskosten UA niet verhoogd. We stellen daarom het budget bij met € 35.500 (N) per jaar.

Inkomenstoeslag

Vorig jaar zagen we dat de gemiddelde duur van het ontvangen van een uitkering is toegenomen. Doordat uitkeringsgerechtigden langer een uitkering ontvangen, neemt ook de vraag naar de individuele inkomenstoeslag toe. Dit heeft in 2024 geleid tot een tekort van € 5.000,-, waardoor het budget voor 2025 nu met dat bedrag is bijgeraamd.

Bijzondere bijstand:

Het budget voor bijzondere bijstand wordt niet jaarlijks geïndexeerd, terwijl de kosten voor inwoners wel blijven stijgen. Vorig jaar was er een tekort op het budget van € 65.000,-. Voor 2025 is het budget met € 10.000,- verhoogd, specifiek voor medische kosten. Daarnaast wordt er € 55.000,- (N) extra bijgeraamd omdat we verwachten dat dit budget in 2025 nodig zal zijn, onder andere vanwege de verhoogde taakstelling voor statushouders. Vooral de inrichtingskosten vormen hierbij een grote kostenpost. Ook is het in 2025 mogelijk om bijzondere bijstand aan te vragen voor medische kosten, wat naar verwachting extra druk op het budget zal geven.

Sociaal Medische Indicatie (SMI)

In de septembercircular 2024 Gemeentefonds is bijdrage van het Rijk jaarlijks verhoogd. Deze verhoging leidt tot een verhoging van het lastenbudget van afgerond € 3.000 (N) per jaar. Ook is in de septembercircular 2024 aangekondigd dat het Rijk het landelijke budget voor de regeling Sociaal Medische Indicatie (SMI) in 2025 met €5,4 miljoen zal worden verhoogd. Deze verhoging is verwerkt in het Besluit kinderopvangtoeslag en gaat in per 1 januari 2025. Het doel is om de toenemende druk op het SMI-budget te verlichten. We wachten de meicircular 2025 af om te kunnen bepalen welk bedrag hiervan beschikbaar komt voor Hattem.

Baten BUIG - eigen risico en voorlopige BUIG 2025

Voor het jaar 2025 is op de BUIG een bedrag van € 1.755.482,- begroot. Het voorlopig vastgestelde BUIG-budget voor 2025 bedraagt € 2.089.173,-. Dit leidt tot een verschil van € 313.691,-. Dit bedrag zal zowel aan de batenzijde (BUIG) als aan de lastenzijde (Participatiewet) worden opgevoerd.

Hoewel we voor 2025 een goede uitstroom verwachten, zal er ook een verhoogde instroom zijn door de verhoogde taakstelling. Statushouders vormen de grootste groep binnen deze instroom. Op basis van de huidige gegevens verwachten we voor 2025 een tekort op de BUIG. Hoe hoog de overschrijding wordt is onduidelijk maar de verwachting is dat we een vangnetuitkering op de BUIG aan kunnen vragen. Op basis van de rekentool van 2024 heeft Hattem een eigen bijdrage van € 208.917,-(N) voor 2025. Voor de jaren na 2025 wordt er ook rekening gehouden met een tekort dat ten laste komt van Hattem. Dit eigen risicobedrag is opgevoerd voor de jaren 2026-2028.

Activiteitenbijdrage

Vanaf 2025 wordt de activiteitenbijdrage ambtshalve toegekend. Hierdoor is het grootste deel van de doelgroep inmiddels bereikt en heeft een bijdrage ontvangen. Om dit financieel op te vangen, is een bijraming van €20.000 (N) nodig. Voorafgaand aan de begroting 2026 maken we een aparte analyse waarin we de financiële gevolgen voor de daaropvolgende jaren in kaart brengen.

Sociale Werkvoorziening - WSW lasten

In 2025 is het mogelijk om eenmalig het budget Sociale werkvoorziening af te ramen met € 30.000 (V) ondanks de nog te betalen transitievergoeding en de teruglopende verdien capaciteit.

7.0 - VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
7	7.1	Verian JGZ uniform 0-4 jarigen	-57.400
7	7.1	GALA budgetten - indexatie 2026	0
Totaal 7			-57.400

Jeugdgezondheidszorg uniform

De subsidieplafonds van een aantal partijen, waaronder Verián, zijn opgehoogd in 2024 om het verschil tussen onze toekenning en de realisatie/aanvraag te overbruggen, dat is ontstaan doordat over de jaren afwijkende indexaties zijn gehanteerd. Deze ophoging is eenmalig verwerkt, maar moet vanaf 2025 structureel in de begroting worden opgenomen. Het gaat om een bedrag van € 57.400 (N) waarmee we het budget verhogen voor de subsidie aan Verián voor de uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen.

GALA budgetten - indexatie 2025

Het Rijk indexeert de budgetten van de Brede SPUK - GALA (Gezond Actief Leven Akkoord) in 2025 en 2026 van de 15 deelbudgetten. De indexatie leidt tot hogere baten (V) voor Hattem en daarop passen we de begroting aan. Tegelijkertijd verhogen we, voor dezelfde bedragen, ook de lastenbudgetten (N).

8.0 - VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Relevante financiële ontwikkelingen

HTV	TV	Onderwerp	2025
8	8.3	Sept circ 2024 - Wet Betaalbare huur verhoging lasten - deel AU Taakmutaties	-21.500
8	8.3	Bouwleges Omgevingswet	271.000
Totaal 8			249.500

Wet betaalbare huur

In de septembercirculaire 2024 Gemeentefonds is bijdrage van het Rijk jaarlijks verhoogd. Deze verhoging leidt in 2025 tot een verhoging van het lastenbudget met € 21.500 (N).

Omgevingswet bouwleges

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van de geplande bouwprojecten. Dit heeft geleid tot een actualisatie van de ter verwachten baten bouwleges met € 271.000 (V). De baten bouwleges bestaan voor een groot deel uit incidentele leges, gekoppeld aan grote bouwprojecten. Bij de vaststelling van de begroting is besloten om de incidentele bouwleges aan de algemene reserve toe te voegen (zie ook programma 0 voor de toevoeging aan de algemene reserve van € 271.000).

Verwachte besluitvorming 2025

Omgevingswet en Omgevingsplan

Zowel de verdere implementatie van de Omgevingswet als het opstellen van een gebiedsdekkend omgevingsplan bevinden zich in een fase waarin voortgang essentieel is. Beide trajecten kennen strakke tijdlijnen en wettelijke mijlpalen, waardoor stilstand directe consequenties heeft voor de haalbaarheid van de wettelijke doelstellingen. Om deze processen zorgvuldig en tijdig uit te voeren en te voldoen aan de eisen van de Omgevingswet, is aanvullende budgettering noodzakelijk.

De Omgevingswet verplicht gemeenten ertoe om uiterlijk op 1 januari 2032 een volledig gebiedsdekkend omgevingsplan vast te stellen (artikel 22.1 van de wet). Dit vereist nu al gerichte inzet op inhoudelijke planvorming, juridische vertaling, participatie en digitale ontsluiting. Ook de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie, processen en systemen is hiervoor cruciaal. Zonder de benodigde (aanvullende) middelen komen deze wettelijk voorgeschreven werkzaamheden tot stilstand. Dit brengt aanzienlijke risico's met zich mee:

- Juridische risico's, zoals het niet voldoen aan wettelijke termijnen en verplichtingen, met mogelijke interventies door toezichthouders of rechterlijke uitspraken tot gevolg;
- Bestuurlijke risico's, waaronder schade aan de geloofwaardigheid en uitvoeringskracht van de organisatie;
- Financiële risico's, zoals claims of noodzakelijke inhaalacties tegen hogere kosten op een later moment;
- Risico's voor de fysieke leefomgeving, doordat beleidsontwikkeling en gebiedsgerichte afwegingen vertragen of achterwege blijven.

Gezien de urgentie en complexiteit wordt de benodigde budgetvraag in een separaat raadsvoorstel na de zomer aan u voorgelegd. Op dit moment wordt nog gewerkt aan de exacte vertaling van de benodigde middelen. De benodigde aanvullende middelen bedragen naar verwachting € 100.000 voor de verdere implementatie van de Omgevingswet en € 200.000 voor het traject richting een gebiedsdekkend omgevingsplan. Indien de raad instemt met dit voorstel, zullen de middelen worden verwerkt in de Najaarsnota.

SAMENVATTEND OVERZICHT BIJSTELLINGEN RAMINGEN 2025

HTV	TV	Onderwerp	2025
0	0.1	Samenwerkingen	-72.800
0	0.1	Kop van de Veluwe	-1.600
0	0.10	MO/BW Inloop GGZ bij Zoethout en afrekening MO/BW 2024	-142.600
0	0.10	Incidentele bouwleges Omgevingswet 2025 en 2026	-271.000
0	0.4	Machines buitendienst	-39.200
0		Personeel - CAO gemeenten	14.600
0	0.5	Alliander dividend	19.000
0	0.7	September circulaire 2024	155.100
0	0.7	December circulaire 2024	52.200
0	0.8	Stelpost Lasten	66.000
1	1.2	MOOR-meldingen	-72.000
2	2.1	Openbare verlichting	16.000
4	4.3	SPUK Sport 2024	43.000
4	4.3	Gymnastiek accommodaties	-5.600
4	4.3	WEB 2025 - bijstelling baten en lasten	0
5	5.1	Sportinnovator Fitness Loont - bijstelling baten en lasten	0
5	5.1	SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden 2023	28.400
5	5.2	Optimalisatie Onderhoud Voetbalvelden	0
5	5.6	Bibliotheek	-50.000
6	6.711	PGB Wmo HH	15.000
6	6.791	PGB Wmo BG	65.000
6	6.792	PGB Jeugd	10.000
6	6.751	Jeugdzorg ZIN - lasten	-500.000
6	6.811	MO/BW Compensatie uitvoeringskosten	50.000
6	6.2	MO/BW Inloop GGZ bij Zoethout en afrekening MO/BW 2024	142.600
6	6.1	SWH Jongerenwerk	-20.000
6	6.1	Algemeen & School Maatschappelijk Werk (AMW & SMW)	-5.500
6	6.2	Mee Clientondersteuning	-4.000
6	6.2	Eerstelijnsloket Wmo - Uitvoeringskosten	-13.500
6	6.3	Kosten UA Oldebroek	-35.300
6	6.3	Inkomenstoelag	-5.000
6	6.3	Bijzondere bijstand en Activiteiten bijdrage	-55.000
6	6.3	Sociaal Medische Indicaties (SMI)	-2.900
6	6.3	Baten BUIG - eigen risico en voorlopige BUIG 2025	-209.000
6	6.3	Activiteitenbijdrage	-20.000
6	6.4	Sociale Werkvoorziening - WSW lasten	30.000
7	7.1	Verian JGZ uniform 0-4 jarigen	-57.400
7	7.1	GALA budgetten - indexatie 2026	0
8	8.3	Sept circ 2024 - Wet Betaabare huur verhoging lasten - deel AU Taakmutaties	-21.500
8	8.3	Bouwleges Omgevingswet	271.000
Totaal Mutaties VJN			-626.100

4. PERSPECTIEF 2025

De financiële positie van de gemeente Hattem blijft onder druk staan, zoals opnieuw blijkt uit deze Voorjaarsnota.

Begrotingssaldo 2025 na VJN		2025
1	Begrotingssaldo 2025-2029 Primaire Begroting	14.000
2	Ombuigingen en Wensen - verwachting realisatie	-163.800
3	Bijstellingen Voorjaarsnota 2025	-626.000
Begrotingssaldo 2025 na VJN		-775.800

In deze opsomming zijn nog niet meegenomen de uitkomsten van meicirculaire en de onderwerpen waarover de raad in 2025 nog gaat besluiten en die mogelijk een forse impact kunnen hebben. Om toch inzicht te geven van het mogelijke financiële impact van beide onderdelen wordt hieronder een prognose 2025 op basis van inschattingen van beide onderdelen gepresenteerd:

Begrotingssaldo 2025 na VJN		2025
1	Begrotingssaldo 2025-2029 Primaire Begroting	14.000
2	Ombuigingen en Wensen - verwachting realisatie	-163.800
3	Bijstellingen Voorjaarsnota 2025	-626.000
Begrotingssaldo 2025 na VJN		-775.800
4	Totaal verwachte bijdrage VJN - RIJK	408.300
5	Totaal besluitvorming - 2025	-352.300
Prognose		-719.800

De huidige prognose van het rekeningresultaat is aanzienlijk negatief en vraagt om nadere analyse. In hoofdlijnen constateren we het volgende:

Sterke kostenstijgingen Sociaal Domein: beperkt beïnvloedbaar en onvoldoende compensatie vanuit het RIJK:

De uitgaven, bij met name Jeugd, nemen fors toe (circa € 500.000), als gevolg van zowel volumegroei als prijsstijgingen. Deze kosten zijn slechts in beperkte mate beïnvloedbaar. De verwachte rijksvergoeding dekt minder dan de helft van deze stijging. Een ander groot tekort wordt veroorzaakt door de BUIG-uitkering. De gemeente ontvangt de BUIG-uitkering op basis van de zogenoemde T-2 systematiek, waarbij de uitkering is gebaseerd op de situatie van twee jaar geleden. Dit leidt in 2025 tot een tekort van circa € 200.000.

Financiële impact uitvoering wettelijke taken

In een periode van financiële krimp is het noodzakelijk kritisch te kijken naar de omvang van het ambtelijk apparaat. In het kader van de ombuigingen voor 2025 is daarom € 275.000 aan vacatureruimte bevroren. Ook op het gebied van inhuur wordt gestuurd binnen het beschikbare financiële kader, met als uitgangspunt dat de uitvoering van wettelijke taken zoveel mogelijk doorgang vindt. We zien het aandeel inhuur in 2025 dan ook afnemen. Het is ons streven dat we in 2025 binnen het formatiebudget blijven. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met wettelijke taken waarvoor in de begroting onvoldoende middelen beschikbaar zijn en die niet kunnen worden opgevangen binnen

de bestaande vacatureruimte. Voorbeelden hiervan zijn de implementatie van de Omgevingswet, de Basisregistratie Grootschalige Topografie en het GEO-domein. Het is dan ook een puzzel om deze extra opgaven passend te kijken binnen het kader vanuit de basis op orde. Bovendien willen we voorkomen dat noodzakelijke veerkracht voor toekomstige ombuigingen onder druk komt te staan. Het moet werkbaar blijven en ruimte bieden om met energie samen te werken met partners en de gemeenschap.

Maatregelen voor 2025

Het financiële perspectief van de gemeente vraagt om gerichte maatregelen. Hoewel een deel van de financiële effecten uit de Voorjaarsnota moeilijk beïnvloedbaar is en de rijksbijdragen ontoereikend zijn, zetten we in op beheersing van de uitgaven. Voor het lopende begrotingsjaar zetten we in op het volgende:

1. Het principe Nee-tenzij toepassen:

Bij het opstellen van deze Voorjaarsnota is dit principe actief toegepast. Dit heeft geleid tot het niet opnemen van diverse voorstellen, waaronder:

- *Ontwikkelen Mobiliteitsvisie:*

Hoewel een mobiliteitsvisie essentieel is voor het vormgeven van duurzaam, veilig en efficiënt vervoer in Hattem, is het benodigde budget van € 80.000 op dit moment niet haalbaar binnen de financiële kaders van de gemeente.

2. Incidentele inkomsten, zoals Incidentele bouwleges en overschot MO/BW niet aan de reserve toe te voegen:

In de begroting 2025–2028 is opgenomen dat de incidentele bouwleges (€ 271.000) worden toegevoegd aan de Algemene Reserve en het overschot op MO/BW (€ 143.000) aan de Reserve Sociaal Domein. Deze lijn is ook in de Voorjaarsnota doorgezet.

Gezien de oplopende kosten en de beperkte Rijkscompensatie, kan overwogen worden om deze incidentele inkomsten niet aan de reserves toe te voegen, maar in te zetten voor dekking van het exploitatietekort. Dit vertraagt het herstel van de Algemene Reserve, maar biedt op korte termijn financiële ruimte. Ook wordt gekeken in hoeverre de middelen die door de gemeente worden ontvangen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen kan worden benut. In aanloop naar de Voorjaarsnota wordt onderzocht in hoeverre deze middelen als dekkingsbron kunnen worden benut.

3. Uitstel van onderwerpen met grote financiële impact

Richting de Voorjaarsnota wordt onderzocht in hoeverre onderwerpen aanzienlijke financiële consequenties tijdelijk kunnen worden uitgesteld. Dit biedt ruimte om binnen de bestaande financiële kaders te blijven en prioriteit te geven aan wettelijke en onvermijdelijke uitgaven.

4. Versterken van financiële discipline

De gemeente stuurt structureel op budgetdiscipline: uitgaven blijven binnen de vastgestelde begroting. Dit blijft ook in de huidige financiële context essentieel. Het vraagt om scherp financieel beheer, duidelijke prioritering en consequente naleving van gemaakte afspraken. Dit helpt ons om situaties te voorkomen waarin in het verleden onvoldoende is geanticipeerd op financiële ontwikkelingen, wat nu heeft geleid tot bijstellingen.